

JUHÁSZ ZSUZSANNA*

A fogvatartottak levelezésének tiszteletben tartásához való jog az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikke alapján

I. Bevezető

Előjáróban leszögezhető, hogy a fogvatartottak számára európai viszonylatban az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény) teremtette meg elsőként annak a lehetőségét, hogy emberi jogaik megsértése miatt nemzetközi bírói fórumhoz forduljanak. E bírói fórum az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság), amelynek feladata az Egyezmény érvényesítése, azaz annak biztosítása, hogy az Egyezmény részes államai tiszteletben tartsák a dokumentumban lefektetett jogokat, valamint biztosítékokat. Az Egyezménnyel kapcsolatban benyújtott beadványok elbírálása révén az Egyezményt tartalommal a Bíróság esetjoga tölti meg.

A jelen tanulmány tárgyát képező 8. cikk rögzíti, miszerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy tiszteletben tartsák magán-, valamint családi életét, lakását és levelezését. A magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogként nevesített 8. cikkben szereplő négy jogosultság, érdek közül jelen írás a levelezéshez való jog érvényesülését és korlátait kívánja a börtönkörnyezetre vetítve bemutatni az emberi jogok legfőbb európai bírói fórumaként elismert strasbourgi testület esetjogán keresztül.

II. A 8. cikk (1) bekezdésének tartalma

Az Egyezmény 8. cikkében rögzített levelezéshez való jog alapvetően egy ellenőrzésmentes és zavartalan kommunikációhoz való jogot jelent, amely a különböző élethelyzetekben érvényesülő kommunikációs formák bizalmi jellegét kívánja védelemben részesíteni. Fontos utalni arra, hogy a levelezés alatt a jelen cikkkel összefüggésben nem kizárólagosan a postai levél útján történő kapcsolattartás értendő, hanem a Bíróság ide sorolja egyebek mellett a fax vagy e-mail útján történő kommunikációt, ahogy az Egyezmény 8.

---

* egyetemi docens, SZTE ÁJTK

cikkének hatókörét kiterjesztően értelmezi a telefonálásra, az internethasználatra és a kiszolgáló számítógépeken tárolt adatokra, továbbá a teletexre is.¹ A levelezés tiszteletben tartásához való jog védelmet jelent tehát e kommunikációs formáknak is, azzal, hogy a szabad étellel összevetve a börtönkörnyezetben több szempontból árnyaltabb a helyzet. Ennek egyrészt oka, hogy a felsorolt kapcsolattartási formák közül egyebek mellett ebben a közegben általában nincs helye az internethasználatnak,² e-mailek és faxok küldésének és fogadásának, másrészt a fogvatartottnál nevesített jogosultságként jelenik meg a csomagküldeményhez való jog, ami csomagok küldését, illetve fogadását jelenti. Ilyenformán tehát a börtönkörnyezetben a tartalom mellett a védelem különösen hangsúlyos eleme lesz a küldés és fogadás lehetősége is.

Ténykérdés az is, hogy az Egyezmény szövege védelemben a levelezéshez való jogot részesíti, ami a Bíróság esetjogában akként csapódik le, hogy a strasbourgi testület a nem nevesített kapcsolattartási módokat, így egyebek mellett a telefonálást, tulajdonképpen másodlagosnak tekinti a levelezéshez képest. Az *A. B. Hollandia elleni ügyben*³ hozott döntésében a Bíróság ugyanis leszögezte, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem lehet úgy értelmezni, hogy az a szabadságuktól megfosztott személyeknek olyan esetekben is biztosítja a telefonáláshoz való jogot, amikor a levelezés hozzáférhető és kielégítő kapcsolattartási forma. Azzal tehát, hogy a telefonáláshoz való jog védelmét maga a 8. cikk kifejezetten nem garantálja, a börtönkörnyezetre vonatkoztatva ez gyakorlatilag olyan értelmezést jelent, hogy a kapcsolattartási formák valamelyikét biztosítani kell a fogvatartottak számára és amennyiben az adott kommunikációs eszköz (a hivatkozott esetben a levelezés) megfelelően szolgálja a felek kommunikációját, akkor az egyéb eszközök (a konkrét ügyben a telefonálás) igénybevétele korlátozható. E döntés nyomán a későbbiekben a telefonálás mellett az elektronikus levelezésre⁴ vonatkoztatva is kifejtette a Bíróság, hogy a 8. cikk nem értelmezhető garanciaként a külvilággal való kapcsolattartás jogának online eszközök útján történő biztosítására, különösen akkor, ha más megfelelő alternatívák rendelkezésre állnak.

A Bíróság például megfelelő szintű kapcsolattartásként értékelte a fogvatartott és jogi képviselője által igénybe vehető kommunikációs eszközöket *Jarno Kalevi Helander* Finnország elleni ügyében⁵. A hivatkozott esetben a fogvatartott beadványában azt sérelmezte, hogy a jogi képviselője által a büntetés-végrehajtási intézet e-mail címére részére megküldött levelének továbbítását a hatóságok visszautasították. A Bíróságnak azt kellett megválaszolnia, hogy a meglévő kommunikációs eszközök egyfelől elégségesek voltak-

¹ European Court of Human Rights: *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights*. Council of Europe, European Court of Human Rights, 2020, p. 102.

² A Bíróság *Kalda v. Estonia* (Application no. 17429/10) ügyben hozott 2016. január 19-i döntése az Európa Tanács tagállamait nem tartja kötelezhetőnek a fogvatartottak internethez való hozzáféréseinek biztosítására. A döntés értelmében, abban az esetben azonban, ha a fogvatartó állam engedélyezi a hozzáférést, akkor meg kell indokolja, hogy meghatározott oldalak elérését milyen okkal utasítja vissza.

³ *A. B. v. The Netherlands*, Application no. 37328/97, judgment of 29 January 2002. Ugyancsak hivatkozhatunk a *Lebois v. Bulgaria* ügyre (Application no. 67482/14, judgment of 19 October 2017), a *Ciszewski v. Poland* döntésre (Application no. 38668/97, judgment of 13 July 2004).

⁴ Például *Helander v. Finland*, Application no. 10410/10, judgment of 3 October 2013; *Ciupercescu v. Romania* (No. 3), Applications nos 41995/14 and 50276/15, judgment of 7 May 2020

⁵ Lásd előző lánjegyzet

e, másfelől a fogvatartottat megillette-e az elektronikus levelezés joga. A Bíróság döntésében leszögezte, hogy az eset idején hatályos finn jogszabályok nem tették lehetővé a felek e-mail útján történő kommunikációját, azaz a hatóságok teljesen jogszerűen utasították el az elektronikus levél továbbítását. Másfelől az ítélet utal arra, hogy a panaszos ügyvédjét közvetlenül értesítették erről a körülményről, és egyúttal a hatóságok arról is tájékoztatták, hogy a védencével való gyors kommunikáció érdekében igénybe veheti a rendelkezésre álló egyéb eszközöket, így telefonálhat, levelezhet és személyes látogatásra is sor kerülhet. A fentiekre tekintettel a strasbourgi testület úgy találta, hogy a felek számára megfelelő eszközök álltak rendelkezésre a kommunikáció során és nem sérült az Egyezmény 8. cikke.

Már itt hangsúlyoznánk, hogy a büntetés-végrehajtási közege, a személyi szabadság elvonására tekintettel a fogvatartottak levelezésének bizonyos fokú ellenőrzése önmagában még nem feltétlenül ellentétes az Egyezménnyel, mivel jogos társadalmi elvárás lehet a külvilággal való kapcsolattartásuk kontrollálása. A 8. cikk elsődleges célja ezáltal, hogy a hatóságok önkényes beavatkozásaival szemben nyújtson védelmet. Ez azt jelenti, hogy a beavatkozás csak akkor egyeztethető össze a részes állam egyezményes kötelezettségével, ha „egy demokratikus társadalomban szükséges” intézkedésről van szó, amely meghatározott „törvényes” cél érdekében történik. Ezzel összefüggésben a Bíróság például a *Campbell v. Egyesült Királyság* ügyben⁶ kifejtette, hogy az ellenőrzés megengedhető mértéke kapcsán azt is szem előtt kell tartani, hogy esetenként a fogvatartott külvilággal való kapcsolattartásának egyetlen módja a levelezési jog gyakorlása. Amennyiben pedig a hatóság a fogvatartott teljes levelezését úgy vonja általános és szisztematikus ellenőrzés alá (lásd például a *Petrov v. Bulgária* ügyet⁷), hogy erre megfelelő oka lenne, nem hivatkozhat a halasztást nem tűrő szükséges intézkedésre vagy az arányosság követelményére, és megvalósul az Egyezmény sérelme.

A fentiekből kitűnően az Egyezmény 8. cikke az államok oldalán egyfelől negatív kötelezettséget keletkeztet, másrésztől azonban a szükségtelen beavatkozásoktól való tartózkodás mellett a levelezés tiszteletben tartásához való jog biztosítása az állam oldalán egyúttal pozitív kötelezettségeket is eredményez. Utóbbi jelenti például olyan jogszabályok elfogadását, amelyek biztosítják az Egyezményben lefektetett jog(ok) védelmét. Másrésztől magában foglalja az állam azon kötelezettségét, hogy e jog megsértése esetén hatékony nyomozást folytat le. Végül, de nem utolsó sorban felöllelheti⁸ a levelezés jogának gyakorlásához szükséges tárgyi feltételek biztosítását is.⁹

⁶ *Campbell v. United Kingdom*, Application no. 13590/88, judgment of 25 March 1992, § 45

⁷ *Petrov v. Bulgaria*, Application no. 15197/02, judgment of 22 May 2008, § 44

⁸ A feltételes fogalmazási mód magyarázata, hogy a Bíróság esetjoga alapján az államok általános jelleggel nem kötelezhetők a fogvatartottak oldalán felmerülő valamennyi postaköltség viselésére. Másfelől esetről esetre vizsgálendő, hogy a fogvatartott elégtelen anyagi helyzete nem gátolja-e súlyosan a levelezéshez való jog gyakorlását. Utóbbi helyzet fennállása esetén a levelezéshez szükséges eszközök biztosítása megalapozhatja az állam 8. cikkéből fakadó pozitív kötelezettségét.

⁹ Utóbbira példaként szolgál *Cotlet Románia elleni pere* (*Cotlet v. Romania*, Application no. 38565/97, judgment of 03 June 2003), amelyben a panaszos többek között azért fordult a testülethez, mert állítása szerint a hatóságok nem biztosítottak számára papírt, borítékot és bélyeget a Strasbourgi Bírósággal való levelezéshez. A Bíróság a román kormány arra való hivatkozását, hogy a kérelmező havi 2-3 borítékra volt jogosult, nem találta hitelesnek. A kormány ugyanis nem vitatta, hogy a fogvatartott kérelmét arra hivatkozással utasították vissza, hogy nem állt rendelkezésre külföldre postázható felbélyegzett levél.

III. A 8. cikk (2) bekezdése, avagy a fogvatartottak levelezési jogába történő beavatkozás jogszerűsége

Előljáróban leszögezhető, hogy a fogvatartottak levelezése kapcsán a hatóság részéről megnyilvánuló beavatkozás igen sokrétű lehet. Az Egyezmény 8. cikkében rejlő kettős védelemre tekintettel irányulhat magára a tartalomra, valamint a levelezéshez való jog gyakorlására is. Így magában foglalja többek között a levél elkobzását,¹⁰ felnyitását,¹¹ elolvasását,¹² cenzúrázását,¹³ tartalmának törlését,¹⁴ megsemmisítését,¹⁵ a továbbítás elmulasztását vagy megtagadását,¹⁶ illetve a késedelmes továbbítást¹⁷ is. Ugyancsak beavatkozásként értékelhető a fogvatartottat megillető csomagküldemények számának korlátozása,¹⁸ fegyelmi büntetésként abszolút levelezési tilalom alkalmazása.¹⁹

Miként arra már utalás történt, a 8. cikk relatív természetű, szemben az Egyezmény 3. cikkében deklarált kényszerű abszolút tilalmával, azaz bizonyos kivételeket enged a hatóságok számára a jogkorlátozásra. A levelezés tiszteletben tartásához való jog korlátait, e jogba való beavatkozás jogszerű feltételeit az Egyezmény 8 cikkének (2) bekezdése tartalmazza: „E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.” E megfogalmazásból adódóan a levelezés jogába történő jogszerű beavatkozásnak 3 feltételnek kell megfelelnie: egyfelől a beavatkozásnak jogszabályban előírtnak kell lennie, emellett egyúttal meghatározott törvényes célokat kell szolgálnia, harmadsorban pedig a beavatkozásnak egy demokratikus társadalomban szükségesnek is kell lennie. Utóbbi annyit jelent, hogy ne haladja meg a cél eléréséhez egy demokratikus társadalomban szükséges mértéket, tehát legyen arányos. Fontos

¹⁰ Példaként *McCallum v. The United Kingdom*, Application no. 9511/81, judgment of 30 August 1990, § 31

¹¹ Példaként *Narinen v. Finland*, Application no. 45027/98, judgment of 1 June 2004, § 32

¹² Példaként *Pisk-Piskowski v. Poland*, Application no. 92/03, judgment of 14 June 2005, § 26

¹³ Példaként *Piechowicz v. Poland*, Application no. 20071/07, judgment of 17 April 2012, § 212

¹⁴ *Pfeifer és Plankl Ausztria elleni perében (Pfeifer and Plankl v. Austria)*, Application no. 10802/84, judgment of 25 February 1992) a nyomozási bíró Plankl Pfeiferhez írt leveléből kitörölt egy, az őrszemélyzetre vonatkozó sértő részt. A Bíróság ítéletében hangoztatta, hogy a beavatkozás sosem haladhatja meg a legitim cél által megkövetelt mértéket. A jelen ügyben a testület úgy ítélte meg, hogy a levél, noha „erős” kifejezést tartalmazott, magánlevél volt, így azt a két fogvatartotton kívül csak a nyomozási bíró olvashatta. A testület elismerte ugyan, hogy ez a beavatkozás kevésbé volt súlyos, mintha a levelet nem továbbították volna, de a jelen körülmények között ezt is aránytalan intézkedésnek ítélte meg.

¹⁵ Példaként *Jankauskas v. Lithuania*, Application no. 59304/00, judgment of 24 February 2005, § 21

¹⁶ Példaként *Mehmet Nuri Özen and others v. Turkey*, Applications nos. 15672/08, 24462/08, 27559/08, 28302/08, 28312/08, 34823/08, 40738/08, 41124/08, 43197/08, 51938/08 and 58170/08, judgment of 11 April 2011, § 42.

¹⁷ *Cotlet Románia elleni perében* (lásd 9. lábjegyzet) a panaszos például azt sérelmezte, hogy az Emberi Jogok Európa Bizottsághoz, illetve a Bírósághoz címzett levelét késve továbbították, a leveleit felnyitották. A késedelmes továbbítás kapcsán a Bíróság megállapította, hogy a panaszos 1995 novembere és 1997 októbere közötti levelezése a címzettekhez 1 hónap és 10 nap, illetve 2 hónap és 6 nap alatt érkezett meg, amit az Egyezmény 8. cikkének megsértéseként értékelt.

¹⁸ Lásd *Aliev v. Ukraine*, Application no. 41220/98, judgment of 29 April 2003, § 180.

¹⁹ *McCallum v. United Kingdom*, 30 August 1990, Series A no. 183, § 31.

körülmény, hogy ezek a feltételek egymásra épülnek, így ha a korlátozás a Bíróság megítélése szerint nem felel meg a törvényben meghatározottság követelményének, akkor a törvényes cél és a szükséges mérték vizsgálatára már nem is kerül sor.

1. A jogszabályban előírt korlátozás

A beavatkozás jogszabályban meghatározottsága kapcsán a Bíróság már 1979-ben a *Sunday Times* kontra Egyesült Királyság ügyben²⁰ az esetleges visszaélések megelőzése, megakadályozása érdekében 3 alapelvet, avagy egymáshoz szorosan kapcsolódó követelményt fektetett le. Így egyrészt kimondta, miszerint a beavatkozás alapját az irányadó belső jogszabályok kell, hogy adják. Másodsorban garanciális rendelkezés, hogy a vonatkozó jogi norma hozzáférhető legyen a polgárok számára, ami az előreláthatóság, kiszámíthatóság követelményét testesíti meg. Harmadsorban az irányadó belső jogszabály megfogalmazásának kellőképpen pontosnak kell lennie ahhoz, hogy a jogalanyok megértsék milyen feltételek esetén korlátozható jogosultságuk, így alapvető jelentőségű a korlátozás kereteinek precíz lefektetése.

1. 1. A jogszabályban való meghatározás

Az elsődleges elvárás, hogy a levelezés jogába történő beavatkozás esetén a beavatkozás jogszabályon alapuljon. A beavatkozás tehát csak akkor lehet törvényes, ha megfelel az irányadó belső jogi rendelkezéseknek (feltéve, hogy azok egyúttal a minőségi elvárásnak és ezzel az előreláthatóságnak, illetve a megismerhetőség kritériumának is eleget tesznek). *Labita* Olaszország elleni perében²¹ például a beavatkozás jogszabályi alapja hiányzott, amikor a maffiával való kapcsolat gyanújával őrizetbe vett kérelmezőnek fogvatartása során a hatóságok mind a magánjellelű, mind pedig az ügyvédjével folytatott levelezését ellenőrzés alá vonták. A konkrét ügyben a strasbourgi testület megállapította, hogy a fogvatartotti levelek ellenőrzésének kérdését – a fogvatartás egy meghatározott időtartama alatt – az igazságügy-miniszter rendelete szabályozta, így a panaszos levelezése korlátozásának ez adta a jogi háttérét. Tekintettel azonban arra, hogy az Olasz Alkotmánybíróság szerint az igazságügy-miniszter túllépte hatáskörét és nem volt jogosult ilyen végrehajtást érintő intézkedés meghozatalára, a Bíróság kimondta, hogy az ellenőrzésnek nem volt érvényes jogi alapja. Ebből következően az olasz hatóságok által alkalmazott beavatkozás a Bíróság döntése értelmében nem volt „jogszabályban meghatározott”.

1. 2. A hozzáférhetőség

A beavatkozás törvényességének ugyancsak kritériuma a megfelelő hozzáférhetőség biztosítása, ami előfeltétele annak, hogy az egyéntől számonkérhető legyen a jogszabálynak megfelelő magatartás. Ez a hozzáférhetőség a jogi norma megjelentetését, közzétételét, illetve a polgárok számára elérhetővé tételét jelenti. Utóbbi kapcsán *Alexander P.*

²⁰ *Sunday Times v. United Kingdom*, Application no. 6538/74, judgment of 26 April 1979, A-C.

²¹ *Labita v. Italy*, Application no. 26772/95, judgment of 6 April 2000, § 182.

Sario mutatott rá,²² hogy itt tulajdonképpen egy kettős elérhetőségi követelményről van szó. A jogi rendelkezések közvetlen hatálya alá tartozók, azaz maguk a fogvatartottak ugyanis bebörtönzésük alatt szükségszerűen elkülönülnek a lakosság többi tagjától. Kérdés lehet tehát, hogy elegendő-e, ha csak a fogvatartottak ismerik meg azokat a jogi normákat, amelyek rájuk vonatkozóan rendelkeznek jogokról, kötelezettségekről, a hatóságok által jogszerűen érvényesíthető korlátozásokról, tilalmakról, vagy szükséges ezen normák lakosság általi megismerése, hozzáférhetősége is. A *Dankevich* Ukrajna elleni ügyből²³ az olvasható ki, hogy a Bíróság a lakosság általi megismerést tekinti a törvényességi kritériumba illeszkedőnek. A nevezett ügyben ugyanis a halálsoron elhelyezett fogvatartott a részére megküldött ítéletből tájékozódhatott jogi helyzetéről, illetve megismerhette a napi tevékenységét szabályozó végrehajtási rendelkezéseket, azonban a kapcsolattartását rendező belső utasítás, annak tartalma nem volt hozzáférhető a külvilág számára. Ebből adódóan minősítette a testület a beavatkozást „jogszabályban meg nem határozottnak”.

1. 3. Pontos jogszabályi rendelkezések

A törvényességből fakadó harmadik követelmény, hogy a beavatkozást tartalmazó belső jogi norma megfogalmazása kellően pontos legyen a hatóságokat megillető beavatkozási joggal összefüggésben. Így egyebek mellett a fogvatartottak levelezési jogába történő beavatkozás lehetséges okairól, a korlátozás időtartamáról olyan pontossággal kell rendelkezni, hogy az az eljáró hatóságok számára se túl tág, se túl szűk értelmezési lehetőséget ne biztosítson. *Petra* Románia elleni ügyében²⁴ például az szolgált alapul az egyezményesértéshez, hogy az irányadó belső jog túl nagy mozgásteret és mérlegelési lehetőséget biztosított a büntetés-végrehajtási hatóságoknak, többek között azzal, hogy a börtön parancsnoka visszatarthatta azokat a leveleket, amelyek tartalma megítélése szerint negatívan befolyásolná a fogvatartottak rehabilitációs folyamatát. Hasonlóképpen járhatott el bármely újság, könyv vagy magazin tekintetében is. Emellett a vonatkozó előírások alapján a büntetés-végrehajtási hatóságok a nem megfelelő tartalmúnak ítélt leveleket nem közvetlenül a címzett hatóságoknak (jelen esetben az Emberi Jogok Európai Bizottságának) továbbították, hanem azokat a büntetés-végrehajtási igazgatóságnak kellett először megküldeni. Az eljárás során a román kormány arra hivatkozott, hogy az általa alkalmazott korlátozások jogszerűek voltak, egyúttal azonban nem vitatta, hogy a jogi keretek a hatóság mérlegelési jogkörét, annak határait nem fektették le. A fentiekre tekintettel a Bíróság a levelezés ellenőrzését a belső jog alapján gyakorlatilag automatikusnak ítélte meg, és megállapította, hogy a hatóságok által alkalmazott korlátozás nem felelt meg az Egyezmény 8. cikke (2) bekezdésében foglaltaknak, azaz a panaszos levelezés tiszteletben tartásához fűződő jogát megsértették.

²² SARIO, ALEXANDER P.: *Return to sender: reconsidering prisoner correspondence under Article 8 in Dankevich v. Ukraine*. Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review 2006, pp. 193-194. <http://digitalcommons.lmu.edu/ilr/vol28/iss1/6>.

²³ *Dankevich v. Ukraine*, Application no. 40679/98, judgment of 29 April 2003, § 158.

²⁴ *Petra v. Romania*, Application no. 27273/95, judgment of 23 September 1998, § 37.

Calogero Diana Olaszország elleni ügyében²⁵ és *Domenichini* Olaszország elleni ügyében²⁶ a strasbourgi Bíróság egyaránt megállapította, hogy az olasz törvények nem fogalmaztak eléggé pontosan a hatóságokat megillető beavatkozási jog terjedelme és gyakorlásának módja kérdésében. Az elsőként hivatkozott ügyben a „Vörös Brigádok” terrorista szervezet akcióiban való részvétellel vádolt és 27 év szabadságvesztésre ítélt kérelmező levelezésének ellenőrzését rendelte el a büntetés-végrehajtási bíró a közrend megzavarásának állandó veszélyére hivatkozással. A börtönhatóságok által átvizsgált levelek között volt az Emberi Jogok Európai Bizottságával, illetve a fogvatartott védőjével folytatott levelezés is. Az olasz hatóságok nem vitatták a beavatkozás tényét, de azt törvényben meghatározottnak tekintették. A strasbourgi testület megállapította, hogy a fogvatartottak levelezéséről rendelkező jogszabály az ellenőrzés alá vonható fogvatartotti kategóriákat határozta meg, de nem rendelkezett például az elrendelés indokairól, az intézkedés időtartamáról. Ezáltal az eljáró hatóságoknak túl széles mozgásteret biztosított a levelezési jog korlátozását illetően. Bár a testület elismerte, hogy abszolút pontossággal nem lehet az alkalmazás korlátait kijelölni, azaz a kellő rugalmasságot is figyelembe kell venni, de a jelen ügyben a hivatkozott jogszabály sem a hatóságok korlátozási jogosultságának terjedelmét, sem a gyakorlás módját nem határozta meg eléggé pontosan. A Bíróság ezért úgy foglalt állást, hogy a releváns belső jog nem biztosította a fogvatartott számára azokat a minimális garanciákat sem, amelyeket a demokratikus társadalomban a jogállamiság megkíván. Erre tekintettel a testület eltekintett a beavatkozás célszerűségének, illetve szükségességének vizsgálatától, és döntésében ugyancsak kimondta a levelezés tiszteletben tartásához való jog sérelmét.

Mehmet Nuri Özen és mások Törökország elleni egyesített ügyekben²⁷ az irányadó belső jogszabályok nem rendelkeztek az idegen nyelven írt levelek használatáról, a továbbítás korlátozásának vagy tilalmának lehetőségéről. Ennek ellenére a török hatóságok arra hivatkozással tagadták meg a fogvatartottak családtagjaihoz, illetve más elítéltekhez írt leveleinek továbbítását, hogy azok kurd nyelvűek, így nem tudnak megbizonyosodni a tartalmuk esetleges veszélyességéről. A Bíróság megállapította, hogy a török nemzeti jog alapján a bv. intézetek a tartalom vonatkozásában (pl. ha a levél veszélyezteti a börtön biztonságát, tisztviselőket jelöl meg célpontként stb.) jogosultak a levelezés ellenőrzésére, cenzúrázására. Jelen ügyben ugyanakkor a tartalom ismerete nélkül történt a továbbítás megtagadása, így a Bíróság a börtönhatóságok azon gyakorlatát, amely az elítélteket kötelezte a levelek saját költségen való lefordíttatására, az Egyezmény 8. cikkének megsértéséért értékelte.

A már korábban hivatkozott *Dankevich* Ukrajna elleni ügyben a Bíróság nemcsak a jogszabályban meghatározottság követelményének sérelmét állapította meg, hanem azt is, hogy a fogvatartási feltételekről rendelkező belső jogi norma szövegezése is hiányos volt. Abból ugyanis nem derült ki, hogy a panaszos jogosult-e meghatározott számú csomagküldeményre, vagy e jogosultság egyáltalán nem illeti meg.

A fentiek mellett a Bíróság esetjogában arra is van példa, hogy a jogszabály egyértelműen, pontosan meghatározta a fogvatartotti levelezésre vonatkozó szabályokat, de ezeket a rendelkezéseket az eljáró hatóságok nem alkalmazták megfelelően. *Pisk-Piskowski*

²⁵ *Calogero Diana v. Italy*, Application no. 15211/89, judgment of 15 November 1996, § 32.

²⁶ *Domenichini v. Italy*, Application no. 15943/90, judgment of 15 November 1996, § 32.

²⁷ Lásd 16. lábjegyzet.

Lengyelország elleni perében²⁸ a hatóságok ellenőrzés alá vonták a kérelmező strasbourgi testülettel folytatott levelezését. A Bíróság megállapította, hogy a fogvatartás tartama alatt hatályos jogi norma kifejezetten tiltotta a cenzúrázást, illetve a fogvatartottak levelezésébe történő beavatkozás más formáit. Ezzel szemben a végrehajtási hatóságok figyelmen kívül hagyták a vonatkozó jogszabályi előírást, mivel a leveleket olyan pecséttel látták el, ami azt támasztotta alá, hogy a tartalom megismerése után engedélyezték a levél elküldését, illetve kézbesítését. A jelen ügyben tehát a lengyel hatóságok joggyakorlata volt ellentétes az Egyezmény 8. cikkének (2) bekezdésével.

2. A beavatkozás törvényes célja és a szükségesség, arányosság vizsgálata

A beavatkozás törvényes célját tekintve az Egyezmény 8. cikkében felsorolt okok valamelyikének fennállása szükséges. Ilyen az Egyezmény által nevesített cél a nemzetbiztonság, a közbiztonság, az ország gazdasági jóléte, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, valamint mások jogainak és szabadságainak védelme. Ezen célokra alapítottnak lehetséges tehát a beavatkozás törvényi céljának megfogalmazása és érvényesítése. Ezt a szükségességet börtönkörnyezetben a szabadságvesztés (szabadságelvonó jogkövetkezmény) szokásos és elfogadható követelményeivel összhangban kell vizsgálni. Nehezíti a helyzetet, hogy ügyelni kell arra a kényes egyensúlyra, ami egyfelől a közérdek (a fogvatartottak külvilággal való kapcsolattartásának kontrollálása), másfelől a fogvatartott érdeke (a kapcsolattartás jogának gyakorlása) között feszül. Ezzel kapcsolatban a Bíróság esetjoga azt támasztja alá, hogy például a zavargás vagy bűncselekmény megelőzése olyan cél, amely a szabad polgárokhoz képest a fogvatartottak esetén még inkább védhető, igazolható jogszabályon alapuló beavatkozási indokokat eredményezhet. Ezek a kényszerítő okok nyomatékkal alátámaszthatják a beavatkozás indokoltságát, ugyanakkor alapvető kívánalom ebben az esetben is az arányosság érvényesítése.

A Bíróság hamar felismerte, hogy a szükségesség szűkszavú megfogalmazásának feloldása a gyakorlatban bizonyos általános irányelveket igényel, amelyeket aztán a *Silver* és társai Egyesült Királyság elleni ügyben²⁹ fektetett le. Így egyrészt hangoztatta, hogy a „szükséges egy demokratikus társadalomban” formula azt jelenti, hogy legyen összeegyeztethető, kompatibilis az Egyezménnyel, és a beavatkozás – többek között – alapuljon egy tényleges társadalmi szükségleten, illetve álljon arányban a legitim célokkal. A Bíróság utalt arra is, hogy a lefektetett kivételeket szűken kell értelmezni és a szükségességnek nem szinonimái a „nélkülözhetetlen”, a „megengedhető”, a „szokásos”, a „hasznos”, az „indokolt” vagy „kívánatos” kifejezések, azaz az alkalmazott korlátozás tartalmát precízen kell meghatározni. Noha ez egy kis mozgásteret ad az államoknak, nekik kell igazolniuk, hogy a beavatkozás mögött „nyomós társadalmi érdek” húzódott meg és a végső döntést a strasbourgi testület mondja ki a tekintetben, hogy az állam által alkalmazott korlátozás összeegyeztethető-e az Egyezménnyel.

²⁸ Lásd 12. lábjegyzet.

²⁹ *Silver and Others v. the United Kingdom*, 25 March 1983, Series A no. 61, § 97.

Összegegyeztethetőnek vélte például a beavatkozást *Messina* Olaszország ellen indított perében,³⁰ amelyben a kérelmező *Antonio Messinát* a maffiához köthető bűncselekmények elkövetésével vádolták és a maffiával való kapcsolataira tekintettel a közbiztonság érdekében fogvatartására egy évig speciális börtönrezsimben került sor. Ez a rezsim a normál rezsimhez képest jelentős megszorításokat tartalmazott, ami többek között együtt járt a családtagok látogatásának korlátozásával és levelezésének ellenőrzésével. A Bíróság szerint ez a közeg beavatkozást eredményezett a kérelmező családi élet tiszteletben tartásához való jogába, ugyanakkor jogszerű volt és törvényes célt, a társadalom védelmét, illetve bűncselekmények megelőzését szolgálta. A beavatkozás szükségességét tekintve a testület rámutatott, a rezsim célja az volt, hogy elvágja a fogvatartott és az eredeti bűnözői környezet közötti kapcsolatokat. A szervezett, és különösen a maffia típusú bűnözés természetét figyelembe véve, a testület hangoztatta, hogy ebben a közegben a családi kapcsolatok gyakorta meghatározó szerepet játszanak, így a korlátozások alkalmazása a törvényi célt szolgálta. Utalt továbbá arra is, hogy a bíróságok több alkalommal is enyhítettek a korlátozásokon, ami azt mutatja, hogy az olasz hatóságok igyekeztek segíteni a legközelebbi családtagokkal való kapcsolatok fenntartásában. A fentiekre tekintettel a testület a családi kapcsolatok tekintetében alkalmazott korlátozásokat nem tekintette ellentétesnek az Egyezményvel.

Ugyancsak arányos korlátozásnak minősítette a Bíróság a hatóságok beavatkozását *Puzinas* Litvánia elleni perében.³¹ Nevezett ügyben a fogvatartott a panaszleveleit a cenzúrázás elkerülése érdekében egy szabaduló társa segítségével, azaz a börtönhatóság megkerülésével juttatta ki az intézetből. Miután magatartásával megsértette a Büntetés-végrehajtási törvényt, fegyelmi büntetesként az intézmény parancsnoka megtiltotta, hogy a személyes látogatása alatt csomagot vehessen át. A strasbourgi testület meglátása szerint a csomagküldeményhez való jog korlátozása nem volt aránytalan súlyú a fegyelemsértéshez képest. Ezzel ellentétben *Buglov* Ukrajna elleni perében³² kimondta az Egyezmény 8. cikkének megsértését a beavatkozás aránytalanságára hivatkozva. Utóbb hivatkozott ügyben az előzetes letartóztatott a végrehajtási körülményeket sérelmező panaszlevelét ugyancsak az intézet megkerülésével juttatta el a hatóságnak, de ebben az esetben a börtönigazgató a fogvatartottat 10 nap fegyelmi zárkában végrehajtandó magánelzárással sújtotta.

IV. A levelezés által érintett személyi kör

A fogvatartottak levelezése kapcsán leszögezhető, hogy elviekben a fogvatartottaknak jogukban áll bárkivel levelezni, kivéve, ha az adott személlyel való kapcsolattartás korlátozását megfelelő indokok támasztják alá. *Frérot* Franciaország elleni perében³³ például a fogvatartó intézmény parancsnoka úgy döntött, hogy nem továbbítja a panaszos leveleit egy másik börtönben elhelyezett elítéltnak. Döntését azzal indokolta, hogy a fogvatartottak közötti levelezés nem tartozik bele a levelezés fogalomkörébe. A Bíróság ugyanakkor

³⁰ *Messina v. Italy* (no 2.), Application no. 25498/94, judgment of 28 September 2000.

³¹ *Puzinas v. Lithuania* (no. 2.), Application no. 63767/00, judgment of 9 January 2007, § 34.

³² *Buglov v. Ukraine*, Application no. 28825/02, judgment of 10 July 2014, § 137.

³³ *Frérot v. France*, Application no. 70204/01, judgment of 12 June 2007, § 59.

ügy ítélte meg, hogy a továbbítás visszautasítása a hatóság részéről beavatkozás volt a fogvatartott levelezési jogába és nem felelt meg a „törvényben meghatározottság” követelményének. *A. B. Hollandia elleni perében*³⁴ a testület annak a véleményének is hangot adott, hogy egy volt és egy jelenlegi fogvatartott közötti levelezés ellenőrzése reális jogalkotói, illetőleg társadalmi elvárás lehet, de az általános tilalom elfogadhatatlan, az Egyezményvel ellentétes.

A családdal való kapcsolattartás fontosságát és egyúttal a családi élethez való jog tiszteletben tartását szem előtt tartva a Bíróság egyebek mellett a korábban már hivatkozott Messina-ügyben nyomatékosította, hogy a családtagokkal folytatott levelezést nem szabad szükségtelenül korlátozni vagy ellenőrizni. Emellett *Čiapas* Litvánia elleni ügyében³⁵ a Bíróság különválasztotta az előzetesben lévő fogvatartott levelezési jogosultságát, illetve annak tartalmi ellenőrzését közeli hozzátartozói, illetve ismerősei tekintetében. A döntés arra utal, hogy amíg a korábbi elítéltekkel vagy veszélyesnek ítélt személyekkel való levelezés ellenőrzése zavargás vagy bűncselekmény megelőzése okán igazolható a tanúk vagy az áldozatok védelmével, addig különösen a házastárssal folytatott magánlevelezés ezen az alapon megkérdőjelezhető, illetve a beavatkozás további specifikus indokolást igényel. Nem kizárt ilyenformán a közeli hozzátartozókkal való levelezés ellenőrzése, amennyiben az megfelelő törvényi indokokkal alátámasztható, de az államnak magyarázattal kell szolgálnia a beavatkozás nélkülözhetetlensége tekintetében. Bűncselekmény megelőzése okán hasonlóképpen igazolt lehet a fogvatartotti levelezés ellenőrzése a nem családtagokkal, vagy adott esetben egy idegen személlyel, de ez sem szükségszerű, azaz a szükségesség vizsgálata esetről esetre indokolt.

A Bíróság esetjoga kiemelt jelentőséget tulajdonít egyrészt a strasbourgi szervekkel folytatott levelezésnek, másrészt pedig a jogi képviselővel való kapcsolattartásnak. Utóbbi kapcsán megemlíthető, hogy történetileg a fogvatartottak levelezési joga a jogi képviselővel való zavartalan levelezéshez való jog elismerése útján fejlődött ki. A vezetőítélet ezzel összefüggésben a *Golder* kontra Egyesült Királyság ügy volt, amelyben a Bíróság a fogvatartott bírósághoz fordulási joga mellett a levelezési jogát, illetve annak sérelmét is elismerte, amikor a börtönhatóság megtagadta számára, hogy egy rágalalmazási ügyben levelet írjon ügyvédjének.³⁶

A Bíróság a *Campbell* kontra Egyesült Királyság ügy³⁷ óta egyfajta „privilegiumnak” tekinti az ügyvéddel való kommunikációt, ami azzal magyarázható, hogy az egyfajta előfeltétele az Egyezmény 6. cikkében szereplő tisztességes tárgyaláshoz való jog érvényesíthetőségének.³⁸ A fogvatartott és az ügyvédje közötti levelezés ugyan nem élvez abszolút védelmet, de a szisztematikus ellenőrzés nehezen egyeztethető össze a felek közötti bizalmi kapcsolattal, az ügyvédet terhelő titoktartási kötelezettséggel. Jelen ügyben a testület azt is kimondta, hogy nem szükséges különbséget tenni a bírósági eljárással össze-

³⁴ Lásd 3. lábjegyzet.

³⁵ *Čiapas v. Lithuania*, Application no. 4902/02, judgment of 16 November 2006, § 25.

³⁶ VAN ZYL SMIT, DIRK – SNACKEN, SONJA: *Principles of European prison law and policy*. Oxford, University Press, 2009, p. 218.

³⁷ Lásd 6. lábjegyzet.

³⁸ European Court of Human Rights: *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights*. Council of Europe, European Court of Human Rights, 2020, p. 109.

függő ügyvédi levelezés, illetőleg az ügyvéddel folytatott bármilyen tárgyú levelezés között. Az ítélet alapján a „privilegium-jelleg” többek között abban áll, hogy az ügyvédtől érkező levelet akkor lehet felbontani, ha alaposan feltehető, hogy olyan tárgyat tartalmaz, amely nem lehet a fogvatartottnál. A levél továbbá csak felbontható, de nem olvasható el. A Bíróság döntése nyomatékosítja, hogy az elolvasás megelőzése érdekében bizonyos garanciákat kell lefektetni, így például a fogvatartott jelenlétét a felbontás alatt. A levél elolvasására – legyen az az ügyvédhez írt, vagy tőle származó levél – csak kivételes helyzetekben kerülhet sor, amikor a hatóságnak nyomós oka van azt feltételezni, hogy a felek visszaéltek a helyzetükkel. Ilyen lehet, ha alapos okkal feltételezhető, hogy a levél fenyegeti a börtön biztonságát, veszélyt jelent másokra nézve, vagy egyébként büntetőjogi jellegű. Ennek megítélése függ a körülményektől, de feltételezi olyan tények, információk meglétét, amelyek képesek meggyőzni egy objektív szemlélőt arról, hogy visszaéltek a privilegiált kommunikációs csatornával.

Erdem Németország ellen indított perében³⁹ például a Bíróság a terrorizmus minden formája általi fenyegetettségre tekintettel igazoltnak látta, hogy a felek közötti levelezés nagy veszélyt jelenthet, így úgy ítélte meg, hogy a hatóság beavatkozása a fogvatartott ügyvédjével folytatott levelezésébe a nemzetbiztonság védelme és zavargás vagy bűncselekmény megelőzése okán megfelelt a törvényi célnak, valamint szükséges volt egy demokratikus társadalomban. Ezzel szemben más ügyekből az olvasható ki, hogy például a börtönfeltételeket és a börtönhatóság bizonyos cselekményeit sérelmező levelezés önmagában nem ad alapot a beavatkozásra.⁴⁰

A jogi képviselővel folytatott levelezés mellett ugyancsak megkülönböztetett jelentősége van a strasbourgi szervekkel, illetve más nemzetközi szervezetekkel⁴¹ folytatott levelezésnek. Az Egyezmény intézményeivel folytatott levelezés egyfelől a 8. cikk védelmét élvezi, azaz bármilyen alkalmazott beavatkozásnak meg kell felelnie a törvényi célnak és szükségességnek kell lennie egy demokratikus társadalomban.⁴² Másfelől ugyancsak irányadó lehet az Egyezmény 34. cikke, amely rögzíti, hogy az aláírók arra is kötelezettséget vállalnak, miszerint semmilyen módon nem akadályozzák az egyéni kérelmek előterjesztésének jogát, e jog hatékony gyakorlását. Ahogy azt a Bíróság *Vasily Ivashchenko* Ukrajna elleni perében⁴³ kifejtette, az államoknak megfelelő jogi és adminisztratív lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy biztosítsák azon dokumentumokhoz való hatékony hozzáférést,

³⁹ *Erdem v. Germany*, Application no. 38321/97, judgment of 5 July 2001, § 61.

⁴⁰ Lásd például *Ekinci and Akalin v. Turkey*, Application no. 77097/01, judgment of 30 January 2007, § 47.

⁴¹ *Puzinas* Litvánia ellen indított perében a hatóságok például ellenőrzés alá vonták a fogvatartottnak nemcsak a feleségével, hanem az Európa Tanáccsal és a Balti tengeri Államok Tanácsával folytatott levelezését is. *Puzinas v. Lithuania*, Application no. 44800/98, judgment of 14 March 2002.

⁴² Lásd például *Rehbock v. Slovenia*, Application no. 29462/95, judgment of 28 November 2000, ahol *Rehbock* azt sérelmezte, hogy a hatóságok átvizsgálták az Emberi Jogok Európai Bizottságához írt levelét, a strasbourgi testület pedig megállapította, hogy ennek szükségességére meggyőző okot nem tudtak felhozni.

⁴³ *Vasily Ivashchenko v. Ukraine*, Application no. 760/03, judgment of 26 October 2012, § 123.

amelyek alátámasztják a fogvatartottak Bíróság elé tárt panaszait. E körben tehát a fogvatartottak levelezése az Egyezményből fakadó védelmet is élvez⁴⁴ és a 34. cikk alkalmazására kerül sor, ha a börtönhatóság megtagadja a kérelmet tartalmazó formanyomtatványhoz csatolandó fénymásolatok kiadását vagy azt indokolatlan késedelemmel teszi.⁴⁵

Idővel a strasbourgi intézményeken kívül a Bíróság a levelezés tiszteletben tartásához való jogot kiterjesztette az Egyezményhez nem köthető nemzetközi szervezetekre, intézményekre, tisztségviselőkre is. Így hivatkoznánk a *Faulkner* Egyesült Királyság elleni ügyre,⁴⁶ amelyben a testület elismerte, hogy a levelezés tiszteletben tartásához való jog kiterjed a nemzeti politikusokkal folytatott levelezésre is, illetve *Szuluk* Egyesült Királyság ellen indított perére,⁴⁷ amelyben arra a véleményre helyezkedett, hogy a fogvatartott és az orvosa közötti levelezés nem szabadna, hogy kisebb védelmet élvezzen, mint egy parlamenti képviselővel folytatott levélváltás. A testület meglátása szerint utóbbi ügyben semmi sem támasztotta alá azt a feltételezést, hogy a fogvatartott visszaélt vagy szándékában állt volna visszaélni az egészségügyi levelezés bizalmi jellegével, így a Bíróság kimondta, hogy az életveszélyes állapotban lévő fogvatartott egészségügyi levelezésének tiszteletben tartása kapjon azonos védelmet a politikusokkal, illetve a jogi képviselővel folytatott levelezéssel.

Végül e tárgykörben megemlíthető az újságírókkal folytatott levelezés kérdése. Elviekben a fogvatartottaknak joguk van közlésre szánt anyagokat eljuttatni az újságíróknak, ugyanakkor azok tartalma a továbbítás szempontjából mégis meghatározó tényező. Így például a Bíróság *Jöcks* Németország elleni perében⁴⁸ a fogvatartó államnak adott igazat a letartóztatásban lévő panaszos két újságírónak címzett levele továbbításának megtagadása kapcsán. A strasbourgi testület a nevezett ügyben ugyanis osztotta a hatóságok azon véleményét, hogy az intézkedés oka a folyamatban lévő eljárásban a levél tanúkkal, az államügyésszel, illetve a Kerületi Bíróság tanácsával szembeni vádaskodó, gyalázkodó állításokat tartalmazó hangvétele, illetve bűncselekmény megelőzése volt.

V. Zárszóként

A Bíróság esetjogának áttanulmányozása és a 8. cikkel, azon belül is a fogvatartottak levelezési jogával kapcsolatos elmarasztaló ítéletek nagy száma arra enged következtetni, hogy a börtönkörnyezetben számos kihívással terhelt a levelezés tiszteletben tartásához fűződő jog érvényesítése. Az alapvető nehézség forrása, hogy egyfelől elismert, elfogadott a fogvatartottak levelezéshez és levelezés tiszteletben tartásához fűződő joga, másfelől azonban társadalmi elvárásként fogalmazódik meg kapcsolattartásuk ellenőrzése, kontroll alatt tartása. Ebben a szorító helyzetben az államok akkor járnak el jogszerűen,

⁴⁴ Itt utalnánk vissza arra, hogy a jogi képviselővel folytatott levelezés kapcsán ugyancsak irányadó lehet a 34. cikk azokban az esetekben, amikor a felek levelezése a Bírósághoz fordulással vagy az eljárásban való részvétellel kapcsolatos.

⁴⁵ European Court of Human Rights 2020, p. 111.

⁴⁶ *Faulkner v. United Kingdom*, Application no. 30308/96, judgment of 4 June 2002.

⁴⁷ *Szuluk v. United Kingdom*, Application no. 36936/05, judgment of 2 June 2009, § 49-53.

⁴⁸ *Jöcks v. Germany*, Application no. 23560/02, judgment of 23 March 2006.

ha igazságos egyensúlyt képesek megteremteni és fenntartani a fogvatartotti jog és a közösség azon jogos elvárása között, hogy biztosítsák a börtönök biztonságát, valamint megelőzzék bűncselekmények elkövetését.

Ismételten kiemelendő, hogy a hatóságok önkényes beavatkozásaival szemben védelmet nyújtó 8. cikk nem pusztán negatív kötelezettséget keletkeztet a fogvatartó államok oldalán, hanem pozitív kötelezettségeket is maga után von. Az Európa Tanács tagállamai így akkor tesznek maradéktalanul eleget a 8. cikkből rájuk háruló elvárásoknak, ha olyan jogszabályi környezetet és annak megfelelő gyakorlatot is teremtenek, amely adekvát módon szolgálja a levelezés tiszteletben tartásához fűződő jog védelmét.

ZSUZSANNA JUHÁSZ

THE PRISONERS' RIGHT TO RESPECT FOR CORRESPONDENCE
ON THE BASIS OF ARTICLE 8 OF THE EUROPEAN
CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

(Summary)

Isolation is one of the most destructive aspect of imprisonment, so prisoner's correspondence is seen as an important way of maintaining the prisoner's links with the outside world which will ultimately assist their resettlement. Prisoners' correspondence with the outside world is protected under Article 8 of the European Convention on Human Rights (Right to respect for private and family life), which stated, that "everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence." The purpose of the paper is to present the structure and the main features of Article 8 of the Convention, particularly the purposes of the Article, negative and positive obligations of the states in connection with the Article 8, the protection of different means of communications and also the legitimate interferences with correspondence by the case law of the European Court of Human Rights.